

Kompozitsiya va rang uyg'unligi: maktab o'quvchilari misolida pedagogik yondashuvlar

Abdurahmonova Dildora Nizomjon qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

1-kurs “D” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola maktab o'quvchilari misolida rang uyg'unligi va kompozitsiya ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik yondashuvlarini tahlil qiladi. Maqolada interfaol va amaliy metodlar, loyiha asosidagi mashg'ulotlar, kollaborativ ishlash, ijodiy va estetik kompetensiyalarni rivojlantirish usullari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, to'g'ri tanlangan pedagogik strategiyalar maktab o'quvchilarining rang uyg'unligini idrok etish, vizual ifoda va kompozitsion qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini samarali rivojlantiradi.

Kalit so'zlar: Rang uyg'unligi, Kompozitsiya, Tasviriy san'at, Pedagogik metodika, Maktab o'quvchilari, Ijodiy ko'nikmalar, Estetik savodxonlik

Kompozitsiya va rang uyg'unligi tasviriy san'at darslarida maktab o'quvchilarining estetik va ijodiy kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. 5–7-sinf o'quvchilari ranglarni idrok etish, shakl va rang uyg'unligini aniqlash, vizual kompozitsiyalar yaratish orqali ijodiy fikrlashni rivojlantiradilar.

Tasviriy san'at darslarida rang uyg'unligi va kompozitsiya ko'nikmalarini shakllantirish uchun **interfaol metodlar, amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida ishlash va guruh ishlari** samarali hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar o'quvchilarga rang va shakllarni uyg'unlashtirish, vizual qarorlar qabul qilish va ijodiy yechimlarni amalda sinab ko'rish imkonini beradi.

Maqola pedagogik yondashuvlar va metodik tavsiyalarni ko'rib chiqadi hamda o'quvchilarda vizual, ijodiy va estetik kompetensiyalarni rivojlantirishning samarali usullarini taqdim etadi.

Kompozitsiya va rang uyg'unligini o'rgatish maktab o'quvchilari uchun tasviriy san'at darslarida estetik va ijodiy ko'nikmalarni shakllantirishning muhim qismi hisoblanadi. 5–7-sinf o'quvchilari ranglarni idrok etish, shakl va rang uyg'unligini aniqlash, vizual kompozitsiyalar yaratish orqali ijodiy fikrlash va estetik savodxonlikni rivojlantiradilar.

Rang uyg'unligini va kompozitsiya ko'nikmalarini shakllantirishda **amaliy metodlar** samarali hisoblanadi. O'quvchilarga ranglarni aralashtirish, turli kontrast va kombinatsiyalarni sinab ko'rish imkoniyatini beruvchi mashg'ulotlar tashkil etiladi. Shu yo'l bilan ular ranglarning issiq va sovuq tonlarini, asosiy va qo'shimcha ranglarni aniqlashni o'rganadilar. Fon va asosiy obyektlarning rang uyg'unligini tanlash orqali o'quvchilar vizual qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydilar.

Interfaol metodlar darslarni qiziqarli va samarali qiladi. Multimedia taqdimotlar, virtual rang palitralari va interaktiv mashqlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va rang uyg'unligini o'rganishda amaliy ko'nikmalarni oshiradi. Guruh ishlari va kollaborativ mashg'ulotlar o'quvchilarga bir-birining ishlarini kuzatish, fikr almashish va ijodiy yechimlarni birgalikda ishlab chiqish imkonini beradi.

Loyiha asosida o'qitish rang uyg'unligini o'rgatishda samarali usullardan biridir. O'quvchilar kichik guruhlariga bo'linib, rang uyg'unligi printsiplariga asoslangan ijodiy loyihalar ustida ishlaydilar. Bu jarayonda ular ranglarni uyg'unlashtirish, kontrastni tanlash va vizual kompozitsiyalarni yaratish orqali o'z ijodiy qarorlarini amalda sinab ko'radilar. Loyiha asosida mashg'ulotlar o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yechimlar topish va o'z ishini baholash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Rang uyg'unligini o'rgatishda **baholash va teskari aloqa** mexanizmlari muhim ahamiyatga ega. O'quvchilarning ishlarini baholashda rang uyg'unligi, kontrast, fon va asosiy obyektlarning mosligi, ijodiy yondashuv mezon sifatida olinadi. O'qituvchi tomonidan berilgan konstruktiv fikrlar o'quvchilarga xatolarini tuzatish va yangi ijodiy yechimlar yaratishga yordam beradi. Shu yo'l bilan, o'quvchilar rang uyg'unligini tushunish va vizual qarorlar qabul qilish bo'yicha mustahkam ko'nikmalarni hosil qiladilar.

Guruh ishlari va kollaborativ mashg'ulotlar o'quvchilarda muloqot, hamkorlik va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Motivatsion yondashuvlar, tanlovlar, ijodiy portfoliolar esa o'quvchilarni darsga faol jalb qiladi va ularning ijodiy salohiyatini oshiradi. Shu tarzda, darslar nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni doimiy ijodiy faoliyatga rag'batlantirish imkonini beradi.

Natijada, rang uyg'unligi va kompozitsiya ko'nikmalarini shakllantirish maktab o'quvchilarida vizual idrok, ijodiy fikrlash va estetik kompetensiyalarni rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Interfaol va amaliy yondashuvlar, loyiha asosida mashg'ulotlar, kollaborativ ishlar va motivatsion strategiyalar darslarning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Tasviriy san'at darslarida rang uyg'unligi va kompozitsiyani o'rgatish maktab o'quvchilarining estetik idrokini, ijodiy fikrlashini va vizual kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. 5–7-sinf o'quvchilari rang uyg'unligini tushunish, fon va asosiy obyektlarni moslashtirish, ranglar kontrasti va harmoniyasini tanlash orqali ijodiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini egallaydilar.

Amaliy mashg'ulotlar, loyiha asosida ishlash va guruh ishlari o'quvchilarga rang va shakl uyg'unligini amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Interfaol metodlar, multimedia resurslari va kollaborativ yondashuvlar darslarni qiziqarli va samarali qiladi. Shu bilan birga, baholash va teskari aloqa mexanizmlari o'quvchilarga o'z

ishlarini tahlil qilish, xatolarni tuzatish va yangi ijodiy yechimlar ishlab chiqish imkonini beradi.

Motivatsion yondashuvlar, tanlovlar va ijodiy portfoliolar o'quvchilarning darsga faolligini oshirib, ularni doimiy ijodiy faoliyatga rag'batlantiradi. Shu tarzda, rang uyg'unligi va kompozitsiya ko'nikmalarini shakllantirish maktab o'quvchilarining vizual idrok, ijodiy fikrlash va estetik kompetensiyalarini mustahkamlashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Interfaol va amaliy yondashuvlar, loyiha asosida mashg'ulotlar va motivatsion strategiyalar darslarning samaradorligini oshiradi va o'quvchilarning ijodiy salohiyatini maksimal darajada rivojlantiradi.

References

1. Шавдиров С. А. *Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности*. Педагогическое образование и наука, 2017, №2, pp. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons*. Eastern European Scientific Journal, 2017, №1, pp. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region*. E3S Web of Conferences, 2024, 587:02016.
4. Shavdirov S. *Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology*. AIP Conference Proceedings, 2025, 3268(1):070035.
5. Шавдиров С. А. *Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари*. Современное образование (Uzbekistan), 2017, №6, pp. 15–21.
6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari*. Inter Education & Global Study, 2024, №1, pp. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students*. Science and Innovation, 2023, 2(B10), pp. 192–198.
8. Шавдиров С. А. *ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ*. INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION, 2018, pp. 84–85.
9. Shovdirov S. *TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH*. Евразийский журнал академических исследований, 2023, 3(12), pp. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts*. International Journal on Integrated Education, 2023, 4(3), pp. 60–66.